

GROZIĆ (355) *vb impf*

o jasne.

inf grozić (29). ◇ *praes 1 sg* grożę (10). ◇ *2 sg* grozisz (11). ◇ *3 sg* grozi (138). ◇ *2 pl* grozicie (5). ◇ *3 pl* grożą (24). ◇ *praet 1 sg m* groził(e)m, -m groził (2). ◇ *2 sg m* -ś groził (3). ◇ *3 sg m* groził (39), grozi(e)ł *SkarJedn* (2). *f* groziła (1). *n* groziło (1). ◇ *praet 3 pl m pers* grozili (11). ◇ *fut 3 sg m* będzie groził (2) *BielKom*, *Strum*, będzie grozić (1) *RejRozpr*. ◇ *3 pl m pers* będą grozić (1). ◇ *imp 2 sg* gr(o)ż (1). ◇ *3 sg* niech grozi (6). ◇ *2 pl* groźcie (1). ◇ *con 3 sg m* by groził (3). *n* by groziło (1). ◇ *3 pl m pers* by grozili (1). ◇ *impers praet* grożono (5). ◇ *part praes act* grożąc (57).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI(XVII) – XVIII w.*

1. Zapowiadać coś złego, zwykle jako karę za niespełnienie określonych warunków; *minari* (*minare*) *Mącz*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *intentare Mącz*, *Calep*, *Cn*; *proponere minas Mącz*, *Cn*; *minitare* (*minitari*) *Calep*, *Cn*; *denuntiare*, *minis territare Mącz*; *remurmurare Calag*; *comminari Calep*; *interminari Cn* (337) : Ci ktorzy sie nadymaią/ Máło w łobie łtátku máiá [...] Máło czyniá wiele grożá. *BierEz* N2, C4; *RejRozpr* E2; *RejJóz* A7; *BibRadz Ps* 7/12; Cefarz dopiro grozi á my iuz dawno sie pomścili. *BielKron* 186, 194; *Insequi clamore ac minis*, Wołác zá kim y grożyc. *Mącz* 385c, 222a, 311c, 421d, 451c; *GórnDworz* Q5v, Bb3; *RejPos* 188v; *BielSat* C4v; Pomni iáko [...] Prorocy frodze grożá á łtrałziwemi głofy opowiedaią o tym łrogim á niemiłofiernym grzechu/ [...] iż dla niespráwiedliwosci będziecie záwiedzieni w niewolá *RejZwierc* 43; *CzechRozm* 233; *Calag* 135a, 357a; *NiemObr* 19; *BielRozm* 22; *Calep* 222b, 549a, 662b, 663a, b; *WujNT Luc* 4/41, 1.Petr 2/23; Bo zá łtárych ludzi więcý sie oględowano ná łpráwiedliwosc, niz ná práwo, nie ták iáko dżis. Wnet grożá: Mów do práwá *SarnStat* 1287; tedy Pan Bog podobno ná to záložyl/ áby (iáko grozi przez Proroká) y gniazdo náłze dokońcá łpułtołzył. *PowodPr* 27; *SkarKaz* 7a, 610b; gdy nie dołtáią czego chcá/ rozruchy czyniá/ niezgody sieiá/ młzczác fię ábo grożác/ żeby tylo łwoie požádlivosti mieli *SkarKazSej* 675a, 704a.

grozić komu, *czemu* [*w tym: komu czym* (113), *komu co* (2), *komu o co* (1)] (226): *BierEz* A2v, E2; Odpowiedziál iemu Iezus grożátz mu: Iełtli iá ciebie Pietrze nieumyię/ niebędziefs miál se mná częłci w mym krolełtwie. *OpecŻyw* 92, 100; *TarDuch* B7v; *ZapWar* 1533 nr 2441; *BielŻyw* 10, 70; *MiechGlab* 57; *WróbŻolt* ff8v; *RejPs* 54, 203v; nyezwikł ye⁸⁰ krolyewłka mcz nykomv grołzycz. any ye⁸⁰ Kro. m. dawa nygdi przicini nyezprizazny nykomv *LibLeg* 11/139v; *RejRozpr* B2, E2; *SeklKat* F4v; *RejJóz* H4; *RejRozm* 396; A łlyłys ten ogon kozy Iakoć my tam rzkomo grozy. *RejKup* h6, h3v, h5v, i2, i7, 16 (15); *HistAl* M3v; *MurzNT* 88v; *KromRozm III* D5v; *DiarDop* 105; nie wyrozumyawłłly co tho yełł náuczycyel ná thákowe sie tágaya/ onym grożá mowyác/ nye bárzo mi łyná biy bo mi tego gárdłem przypłáciłz. *GliczKsiąz* N7v; *LubPs* C3v, P, P4v *marg*, S5, V3, cc6v; *KrowObr* 109; *RejWiz* 172v; *Leop 2.Par* 26/19, *Is* 28 *arg*, *Ier* 4 *arg*, 23 *arg*, *Ioel* 3 *arg*, *Am* 8 *arg*, *Mar* 10/13; *OrzList* h2v; *LeszczRzecz* A4v; *RejFig* Bb4v; *RejZwierz* 8v; Gáni báłwochwálłtwo ludu y grozi im dla tey przyczyny. *BibRadz Os* 4 *arg*, *Ps* 7 *arg*, I 366a *marg*, *Is* 60 *arg*, 66 *arg*, *Ier* 16/10 (13); *OrzRozm* Cv [2 r.], C2, C3; Stárołtowie áby sie lepiej záchowáli/ wrzędowi dofyc czynili/ vbogiej bráciey niegrozili. *BielKron* 393, 49, 87v, 95v, 103v, 140v (14); *Mącz* 216c, 294d, 311c [2 r.], 347b; *OrzQuin* K4v [2 r.], Y3 *marg*, Y3v, Y4; Abowiem łłuchay iáko nam tu Apołtoł grozi frodze/ iżbychmy ná to pomnieli/ iż czás náłz bárzo krotki iełł. *RejAp* 5v, BB8, BB8v, CCv, 24, 25 (13); *HistRzym* 49, 49v [2 r.], 51;

grozi kościołowi/ grozi miastu Ierolimskiemu/ opowiada frogości y okrutne vpadki iego *RejPos* 259v, 27, 40, 59v, 60v, 64v (12); *GrzegŚm* 12; *RejZwierc* 250v; *BielSpr* c2; *WujJud* 89v; *RejPosRozpr* c4v; *RejPosWstaw* [41³]v; *Strum* E4v; *BudNT Luc* 18/15; *CzechRozm* 5, 132, 178v; *PaprPan* Cc, Gg3v [2 r.]; *ModrzBaz* 84v, 94v, 102v; Nie groście nam/ bo fię zá pomocą Bożą przegrozek wálznych nie boiemy *SkarJedn* 217, 124, 135, 191, 323; *KochOdpr* Cv; Niewiáftá oná roziádła/ grozić mu y lżyć go ięzykiem swoim poczęła. *SkarŻyw* 509, 68, 75, 86, 88, 118 (28); *StryjKron* 472; *CzechEp* 115, 164, 204 [4 r.], 205, 306; *KochJez* A3v; *NiemObr* 5, 31, 38 [2 r.], 40, 95 (13); *KochWz* 140; *ArtKanc* K3v, K7; *LatHar* [+10], 189, 247; *WujNT Matth* 23 arg, *Mar* 3/12, *Ioann* 8 arg, 2. *Cor* 13 arg, *Iac* 5 arg, *Apoc* 2 arg; *SkarKaz*)(2v, 315a, 347b, 387a, 580b; dawno nam grozićie/ á nic nie máłz chwałá Bogu. *SkarKazSej* 706b, 664a, 701a, b, 706b [2 r.], 707b. Cf *grozić komu czym za czym*.

grozić komu czym za czym (1): zá taką wzgårdą y krzywdą fwą/ grozi mu ořtáteczną háńbą *PowodPr* 15.

grozić co (3): Grozi Pan pomřtę ludu łákomemu *Leop Am* 8 arg, *Ier* 9 arg, *Ioel* 3 arg.

grozić na co (1): Gdyż Pan opiekálnikiem ie^go ielř/ á řrodze záwždy grozi ná pomřtę iego. *RejPos* [254].

grozić o co (6): A gdy im o báłwochwáłřtvo groził/ vkámionowáli go *BielKron* 95v; *RejZwierc* 44 marg, 244v, Bbb; O krzywdę Bozką y zbluźnienie imieniá iego/ vpadkiem wřzytkiego kroleřtwá grozi Izáiałř *SkarKazSej* 703a; *ZbylPrzyg* B4v.

grozić kim, czym [w tym: czym o co (1)] (144): Xántus o to nań gniewien był/ A bićim mu ciężřkim groził. *BierEz* E2, A2v; *TarDuch* B7v; *BielŻyw* 70; *MiechGlab* 57; *WróbŻołř* ff8v, pp6v; *RejPs* 203v; *LibLeg* 10/155; *RejRozpr* B2; *SeklKat* A4v, F4v; Pleban Oleiem grozy řumnieniu. Widzi mi řzie iż przekaże The řzmiálořcz yeřlicz zamařce. Ořtátkiem Olieiu gębę Rychley řnaćz miecz pokoy będę. *RejKup* m7, h3v, i2v, i7, v2v, x6v, dd5v; *DiarDop* 105; *LubPs* C3v, P, S5, V3, cc6v; ktorą radę potym Syrycyus papieřz [...] potwierdził/ y do kořciółow krzeřćijanřkich ná záchod řlońcá grożáć mietzem w prowadził *KrowObr* 231v; *RejWiz* 172v, 189v; ktorego [papieřza] áni řztáńkár/ áni řizmáńin/ ktorymi W. M. Papieřzowi groziłř/ niedořyęgå *OrzList* h2v; *LeszczRzecz* A4v; *BibRadz Gen* 6 arg, *Is* 1 arg, *Ier* 16/10, 17 arg, 26 arg, *Ez* 26 arg, *Mich* 6 arg; *OrzRozm* Cv [2 r.], C2, C3, K3v; Krol řie rozgniewáł pořzedł precź z rady grożáć biskupowi y innym pánom wypędzeniem y mordowáńim. *BielKron* 356, 92v, 103v, 140v, 194, 446; Proponere mortem acerbam, Okrutná řmierciá komu grozić. *Mqcz* 311c, 311c; *OrzQuin* Y3 marg, Y3v, Y4; *RejAp* BB8v, CCv, CC3, 24, 25 (9); *RejPos* 40, 64v, 107; gdzie ináćzey nie grozi piřmo złym iedno onym řádem Kryřtuřowym *GrzegŚm* 12, 13; A kogoć pocźnie wřtrzáłáć/ pewno iż zábięda. Grozi głodem powietrzem/ grozi krwię rozláńiem/ Grozi obcyh narodow řrogiem pořiadáńiem. *RejZwierc* 244v, 250v; *BielSpr* c2; *RejPosWstaw* [41³]v; Iáko ono/ gdy Bog grozi wężowi náńienim niewieřćim/ obiecuiáć mu to/ że zetrzeć miáło głowę iego. *CzechRozm* 178v, 66, 132; *PaprPan* Gg3v; *ModrzBaz* 32, 94v; groziel im wykłęćim y odcięćim od kořciółá *SkarJedn* 124, 191, 323 [2 r.]; Spráwiedliwořci profřzá/ á grożá nam woyná *KochOdpr* Cv; więćřzemi im klátwámi/ ieřliby řię nie vpámięćáli/ groził. *SkarŻyw* 413, 75, 86, 118, 124, 151 [2 r.] (22); Executiá teź odbieráńia dzierżaw Imion Kroleřřkich groźono. *StryjKron* 762; *CzechEp* 115, 165, 204 [3 r.], 205, 208; niechayże potym nikomu nieopátrźnie nie grozi tym/ czego dowieřć/ y

dokazać nie może. *NiemObr* 95, 31, 38 [2 r.], 40, 114 [3 r.], 179; *PaprUp* Iv; *LatHar* [+10], 189, 247; *WujNT Ioann* 8 arg, *Iac* 5 arg; *SkarKaz*)(2v, 315a, 347b [2 r.], *Oooo2d*; *SkarKazSej* 664a, 686b, 696a, 701b, 703a, 706b [2 r.]. Cf *grozić komu czym za czym; czym za co*.

grozić czym za co (2): Bałem lie [...] żeby mi za złodzieyftwo Pieklēm nie groził *WujJud* 89v; *CzechEp* *4.

cum inf (9): Przyachalo thefz tham do Iłowcza hneth po zamordowanyu Ianufcha chlopyą Ianufchewo kthore fzymierz panfka obaczywfchi barzo plakalo a mązoboyftwa the⁸⁰ panu poznankyemv fzyą vkarzacz grozilo. *LibMal* 1551/166v; *MurzNT* 88v; Fuka łáie gniewa lie mułzcząc lie po brodzyc/ Będyc groził kijem byc *BielKom* E2; *GroicPorz* hh3v; ábowiem w then czás Cefarz Henryk czwarty groził ziemię Węgierfką wziąc *BielKron* 351 v, 49; *HistRzym* 49v; Ale dary takowe odniefielz od tego/ Grozifzli mu to oddac nie będyce nic s tego. *PaprPan* Cc; *StryjKron* 472.

Ze zdaniem dopełnieniowym [iz(e) (10), ze (2)] (12): *RejRozpr* E2; *KromRozm III* P6; *BibRadz Ez* 22 arg; Grożono ifz fię Tátárowie wroćic/ a pánnom czyftość brác mieli. *SkarŻyw* 161, 193, 331, 453, 462; *CzechEp* 164; chcemyli vśc grozby Pána Chriftułowey/ gdzie grozi tym wfzytkim/ ktorzyby fię go záprzeli przed ludźmi/ iz fię ich on też záprzec chce *NiemObr* 5, 131; o którym Moyzełz w czwartych księgách fwych powiadał/ gdzie grozi że Pan Bóg dla grzechów náłzych miał przepuścić ná nas kły beftiy okrutnych *OrzJan* 27.

Ze zdaniem dopełnieniowym względnym równoznacznym ze strukturą „komu” (2): gdzie lud vpomináiąc przywodzi ku chwále bożey/ y przywodziąc ná pámięć/ iáko to ielt rzecz przyftoyna y grożąc też ktorzy by o to nic niedbali. *RejPs* 140v; Beftia dwurogáta rofkázuie áby bráli ludzyc piątno iey/ [...] á ktoby niechciał pomftą grozi. *RejAp* CC3.

W połączeniach szeregowych (7): *KrowObr* B4v; W tych tedy wfzytkich rzeczách Ezáialz między inemi Proroki był biegleyfzy y pilnieyfzy/ fzczyrze vcząc prawdy Bożey/ nápomináiąc/ gániąc/ grożąc/ y ciełząc. *BibRadz I* 353v; Przeto owi/ co lie miecą/ láia/ wyzywáia/ grożą/ przed bitwą/ połpolicie hnet zložą/ y olábieią *GórnDworz* K4, E8v; *CzechEp* [382]; *NiemObr* 14; GDy kto przy łądzie grozi, lzy, háńbi, fzydźi *SarnStat* 1292.

W przeciwstawieniach: »grozić ... bać się, dobrze tuszyć, łagodnymi słowy używać« (3): Początek/ w ktorym frodze grozi fprzećwnikom Kołcioła Bożego/ á wiernem dobrze tułzy. *LubPs* P4v marg; pilnie fye wywiádował/ iefliby gdzie pieniędzy/ álbo fkárbów iákich nie zákopáła/ grożąc iey czáfem/ czáfem téż y łagodnemi flowy iey vzywáiąc. *KochWz* 140; Mołkiewłki komu grożąc/ łam fye teraz boi *KochJez* A3v.

W charakterystycznych połączeniach: *grozić bici(e)m* (2), *czym gorszym, czym więtszym, głodem* (2), *gniewem* (2), *gradem, hańbą (pohańbieniem)* (2), *kapturem* (2), *klątwą* (3), *krwie rozlaniem, łuki, mękami* (2), *mieczem* (2), *mordowaním, niebezpieczeństwem, nieszczęściem, niewolą, ogniem, pieklēm, plagą* (4), *pomstą* (13), *pomstę* (2), *potępieni(e)m* (6), *potopem, powietrzem, prawem, przekłętwem (wyklęcím)* (3), *ranami, rozbojem, sądem bożym (Krystusowym, gniewu bożego)* (5), *szablą* (2), *szaleństwem, śmiercią* (17), *śmiercią wiekuistą, upadkiem, utrapieniem, winami, wojną, wydziedziczeniem, wypędzeniem, zborzeniem, zginieniem* (2), *zginieniem wiecznym* (2), *zgubą; grozić barzo* (5), *ciężko, jasnie, nazbyt, nieopatrznie, okrutnie, otworzyście, popędliwie, srodze (srogo)* (21), *straszliwie, wiele* (3).

Szeregi: »grozić, (i, a, albo) łąać; grozić łąając« [szyk 4 : 2] (5; 1): *RejKup* Dv, n6; bo każeli káznodieiá ná grzechy pánów wielkich/ ábo przełożonych/ thedy mu będą grozić/ łąiác *HistRzym* 51; *RejPos* 266v; *RejPosRozpr* c4v; przeciwko tobie ták fię spráwuie/ iż krzywo ná cię pátrzy/ łąiác y grożác tobie [*voce impuras et minaces emittat*] *ModrzBaz* 84v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»namawiać a grozić« (1): pośláli do Olhy dwádziesćiá ofob zacnych námawiáiąc iá łágodnie/ á potym grożác *StryjKron* 122.

»grozić, (a, i) odpowiadać« [szyk 8 : 2] (10): *Mącz* 222a, 254b; *RejPos* 189; A iefliżeby fię tráfiło możnemu práwo przegrać/ tedy y sędziemu y sronie odpowiada/ y niebezpieczeństwem grozi [*insidias strui et pericula intentari*]. *ModrzBaz* 94v, 32; y zástawowali fię zań pilnie/ grożác y odpowiadájąc Papiężowi *SkarJedn* 135; *CzechEp* 204, [387]; *OrzJan* 77; *ZapMaz II G* 97/90.

»prosić i grozić« (1): Náyduie fię też dofyć ludzi pobożnych/ ktorzy gdy obaczá że fię miedzy kim iákie wańi y niełnacki mnożą/ zárazem do sron obudwu chodzą/ prożác ich czáfem y grożác *ReszHoz* 132.

Iron [czym] (1): Ten dżis Brat/ z kim grofz idzie/ nie grofz [*errata: groź*] iedno dáry [*t.j. groź darami*] *RybGęśli* C3v.

W przen (5) : Iuż wierę śmierć nie srażna/ niech iáko chce grozi. *RejWiz* 106.

grozić komu (3): *RejWiz* 144; *KochPs* 178; Niechci nie grozi/ blińko Erichtoná Po práwey ręce koźłat pará oná Stráźliwe známię/ przeciwne żeglarzom Y Márinarzom. *KlonFlis* B3v.

grozić czym (2): *RejWiz* 144; WOyná idzie á mieczem y pochodnią grozi *KochMRot* C2.

a. *Wygrażać potrzásając ręką* (5) :

grozić komu (4): *RejFig* Cc5; A w ten czás z muru pátrzyli pośłowie Tureccy/ grozili pośłom wyciągåjąc ręce. *BielKron* 400v; *Mącz* 445b; *ZbylPrzyg* A3.

grozić czym (3): Manus alicui intentare, Grozić komu ręką. *Mącz* 445b; *RejZwierc* 75v; Ieśliże fię obroćisz piekielnymi wroty Ná on świat/ kędy Cháron bláde duńze wozi/ A Pluton im ogniftá puwą frego grozi. *ZbylPrzyg* A3.

2. *Stanować niebezpieczeństwo, zagrażać* (18) : Gdy groził nieprzyiaćiel/ nie czekałem trwogi *Prot* A3v.

grozić komu [*w tym: komu czym* (4)] (12): A zwłázcza iż sá inńze niedobre znaki k temu/ iako. wielkie bolenie głowy/ nie spane/ czknieńie/ nie iedzenie/ mdłóć wielką. Śmierć takiemu grozi *FalZioł* V 3v; *RejKup* e8; *RejZwierz* 138; On sam wrotá do Ráiu otworzy/ y każe sćać mieczowi/ ktory g[r]oził Adámowi *BielKron* 19; *Prot* D2; *LeovPrzep* A2; *RejPos* A5v; *RejZwierc* 246v; Srogi bicz Boży Wízem práwie grozi. *MycPrz* I B; *OrzJan* 90; O pławiaczko Sármácka/ Polńkich rzek głowo/ [...] Wízyftkoś wízyftkim/ choć podczás samsiádom groził *RybGęśli* D2v; *SkarKazSej* 664a.

grozić czym (8): *Mącz* 445b; gdyż to záćmienie Słoneczne w wodnym znamieniu niebieńkim było/ grozi nam dżdżami gwałtownemi *LeovPrzep* A2; *RejZwierc* 246v; ktora fię iuż nic nie boi/ czym świat ten z ktorego zchodzim/ grozić może *SkarJedn* 295; Bijá wáły w brzégi krzywé/ Grożá vpadem opoki *KochPs* 69; Widziłfże to wálszá K. M. iákich niebeńpieństw wkoło dofyć/ y które wálszýy kró: M. blińkim vpadkiem grożá? *OrzJan* 90, 90, 133.

cum inf (1): Ciebie/ moy bráćie/ [...] W koło murow Troiáńfkich Tefsalkie konie Włoczyć grożą
KochOdpr Dv.

Synonim: 1. odpowiadać.

*Formacje współrdzenne: odgrozić, pogrozić, przegrozić, przygrozić, ugrozić, wygrozić, zagrozić;
grazać, odgrazać, ograżać, pograżać, przegrażać, przygrażać się, zagrażać; przygrożać.*

Cf **GROŻĄCY, GROŻENIE**

KW